

Radmila Lazić

Ugrizi život

■ Laguna ■

Copyright © 2017, Radmila Lazić
Copyright © ovog izdanja 2017, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Onima koji su me uznosili
i onima koji su me podnosili.*

Sadržaj

Književna tvorevina	13
ALTER EGO	15
Meditativni pasaž I	17
Alter ego	18
Osluškivanje	19
Predskazanja	20
Puste želje	21
Princ na belom konju.	23
Kolateralna žrtva	25
Mesto počinka.	27
Sahrane	28
Smrt na rate	30
Snovi, ili muke s dušom	32

Gde stanovati	34
Radna soba, 1985..	35
Meditativni pasaž II	36
Doba pelena	37
Nagrada i kazna.	39
Pokretna kućica	41
Gradsko kupatilo	43
Zatvorene reči	44
Tuga	46
PENELOPIN SINDROM.	49
Meditativni pasaž III	51
Moje ime.	53
Krivo ogledalo	54
Svraka	55
Lakoća i teškoća.	56
Čekanje	58
Radost-propast	59
Sunce.	60
Dobila sam kćerku	61
Iznuda	62
Ljubav	63
Nedostajanje.	64
Dopisne ljubavi	65
Pesnik i njegova žena.	67
Hrkanje	68

Grad klasika	70
Haljine	71
Odbegla ideja	72
IDENTITETI	75
Meditativni pasaž Iv	77
Identiteti	79
Da ti pričam o svojoj bolesti	80
(Ne)sreća stare devojke	81
Tuđa nedelja	82
Izbavljeni	84
Konverzacija	86
Nepomilovani jaganjci	88
Ljudske životinje	90
Tri stotine mrtvih irvasa	92
Mali monstrumi	93
Zelenjak	95
Kao klošari	97
Nevoljnik	99
Martovske ide	101
Društvo sredovečnih muškaraca	102
Ljubavnici	104
Nada od tri stotine metara	105
Njena beba	107
Humano ubijanje	109
Devojka sa ožiljkom	110

Tađu	111
Zavođenje reda	112
Bajato.	116
Oglasi	118

ONE	121
Meditativni pasaž V	123
One.	125
Bilokoja	126
Kuvaj-ribaj-peri	127
Žena s brigom.	128
Naše majke	130
Propušteni zagrljaji	131
Tri sestre	133
Doba majki	136
Tri litra ljubavi	138
Mama	140
Mamini ključevi.	141
Naša beba je jako stara	143
Dve jednočinke	144
Bog na vezi	147

LIRSKO BREME	149
Meditativni pasaž VI	151
Mentalni proplanak.	152

Tamo	154
Sreća	155
Gde boravam	156
Šta ostaje	157
Izmeštanje	158
Dom	159
Odsutnost	160
Klupa	161
I drveće spava	162
Srce	163
Dobri duh	164
Igra s Mesecom	165
Posetiteljka	166
Mladi snovi	167
Nostalgija	168
Čovekoljublje	169
Ko sam	171
Neudata devojka	172
Klik!	173
Drugi život	174
<i>O autorki</i>	<i>175</i>

Književna tvorevina

Ne veruj mi. Ne nasedaj. Ja to samo podražavam život. Ja sam književna tvorevina. Ja sam lik. Ako bih pokušala da ga predstavim, ne bih umela. Ne bih imala šta. Sve je u nepostojanju. Nepostojanje je sve. Moj život je samo loše napisana uloga. I još lošije odigrana. Nikada nisam mogla da dokučim da li ja to živim, ili samo posmatram nekoga ko živi.

Ja sam pisac uloge, reditelj, glumac, scenograf, šminker i čistač pozornice (prebacite sve imenice u ženski rod!). Ovo poslednje je to što sada činim. Nimalo lak posao. Na pozornici ima mačeva, cveća, krvi, poljubaca, i govana do guše. Kakav bestijarijum! Kakvo štivo!

ALTER EGO

Meditativni pasaž I

*

Lako je pisati o drugima misleći na sebe. Još je lakše pisati o sebi misleći da si neko drugi. A najlakše je uopšte ne pisati.

*

Ja sam ovde i nigde. Ona druga zatočena je u mom telu. Skrivena od drugih, ali i od mene same.

*

Telo je mesto sreće i mesto nesreće. Duša tu ne spada. Ona nigde ne spava.

*

Većina ljudi je tužna (i neutešna) kada je sama. Ja sam tužna kada nisam sama. A sama sam kao kaktus u pustinji.

*

Upoznala sam veličanstvenost i prokletstvo samoće.

*

Kad god sam sa dugim/a, ja k sebi hrlim.

Alter ego

Sedi na staroj drvenoj klupi, za starim drvenim stolom, na terasi kuće sa ovećom pukotinom na zidu od zemljotresa, i sa staklenim vratima.

Ispred nje su krupne kruške, zelenožute, poprskane tamnim pegama, debele kore.

Ona je u žutoj mekoj jakni, noge je ukrstila ispod stola. Nosi narandžastosmeđe dokolenice i plitke, kožne cipele, skupo kupljene pre neku deceniju u nekadašnjoj Maršala Tita ulici, preko puta tadašnjeg Borova. U ruci drži nožić kojim ljušti krušku i seče je na kriške. Digla je pogled, bez naročitog značenja. Kosa joj je plamenocrvena.

Odozgo, gde je nekad bio konopac za sušenje veša, visi kanap u obliku omče. Zanjihan, čeka nečiji vrat.

Osluškivanje

Često noću u stanu čujem korake iako živim sama. Ustanem, proverim, vrata zaključana. Pred zoru čujem bravu na vratima kako škljocne.

Ako se sasvim predam osluškivanju, čujem čak i brze korake niz stepenice. A onda dizanje lifta, otvaranje i zatvaranje vrata koja obavezno lupnu.

Često istrčim na terasu i pogledam odozgo da li će se ko pojaviti na izlazu iz zgrade. I budu razne spodobe nejasnih obrisa, sa repovima koji se vuku. Ali jedne noći ugledah nešto u belo, beloj odori, što se poput oblaka dizalo, sve više i više. Uplaših se da to nije moja duša već nekud krenula. I šta će sad ovo prazno telo, poput zvona da ječi!?

Predskazanja

Nisam sujeverna niti verujem u predskazanja. Ali bar nekoliko epizoda iz života govore mi da bi znake koje nam šalje slučaj trebalo pratiti.

Singerov roman *Neprijatelji, ljubavna priča*, posuđen na čitanje ljubavniku, ostao je zauvek kod njega jer je on postao neprijateljski raspoložen prema meni, te mi ga nikada nije vratio. Roman *Ljubavnik* Margaret Diras dobila sam kao rođendanski poklon od prijatelja mnogo pre nego što smo postali ljubavni par. Mojoj voljenoj drugarici pozajmila sam viljuške i noževe za proslavu njenog rođendana. Vratila mi je sve osim jednog noža i mog ljubljenog. Kada sam se razišla sa poslednjim (takoreći) voljenim čovekom, ručni sat koji mi je on poklonio nedugo potom prestao je da kuca zauvek.

Puste želje

Oduvek sam želela brvnaru na bregu. Na bregu gde se nekada nalazio dedin vinograd. A sad tamo raste pusta trava, korov. Odande se pruža širok pogled na okolne livade, šumarke i brežuljke. Kada je vedar dan, sasvim se dobro vide u daljini planine u nizu, kao uhvaćene u kolo iz kojeg se ne puštaju dok ne padne mrak.

Jedino tamo, na tom bregu, mogla bih biti sama pod nebom. Bar tako mislim.

Možda samo sa jednom kozom, i čupavim psom, običnim džukcem kakvi se nađu po okolnim selima. Mogla bih još da imam i mile koke, da zobaju i da se motaju unaokolo, dodajući živost i pitomost predelu. A ustreba li, mogla bih koju i da prikoljem, ako ih pre toga ne odnesu lije.

Ali avaj, u međuvremenu, dok je moja želja trajala ne ostvarujući se, unaokolo su nikli pogrebni spomenici. Seljani su uveliko počeli u okolnim njivama, a ne na groblju, da sahranjaju svoje mile i drage. Sad me sa svih strana prate pogledi tuđih očeva, majki, deda i baba, strina i tetaka, i pokojeg čeljadeta prerano umrlog ili stradalog. Nakupilo se tu poprilično društvanice, samo što ne progovore i priupitaju me za zdravlje. A učini mi se, kada tuda prolazim, da me neko od njih i u goste zove.

Princ na belom konju

Nikada nisam zamišljala princa na belom konju, ali kako mi život izmiče ispod nogu kao prostirka na uglancanom parketu – samo što o njega ne tresnem, zamišljam kako ću pod starost (koja je taj klizav parket) živeti negde na planini. Recimo, Tari. Na toj planini, recimo Tari, živela bih u skromnoj ali pristojnoj kućici, naravno sa ružičnjakom ispred i sa princom koji ga okopava. Kakav je to sad pa princ koji okopava ruže!? Bio bi to čovek koji poseduje tu kućicu s vrtom. Ne mora biti mlad, kao što se obično zamišljaju prinčevi, već približno mojih godina, ali koji baš ne nosi prostatu u rukama, niti mu iz tela vire cevčice. Jer, onda taj ne bi mogao da okopava baštu, nego bih to morala ja, a ja u stvari treba da sedim ispred kuće i čitam. To bi onda morao biti ili neki stari momak-usedelac ili udovac.

Svakako bolje udovac jer stari momci su gori od starih devojaka, osobenjaci i zakerala, čijim bih se navikama morala prikloniti, mada bi bilo bolje da se on prikloni mojima. Inače mogli bismo biti kao ona dva jarca na brvnu. Zato je ipak bolje da je udovac, ali bez dece. Neko ko je navikao na zajednički život, iako doduše ja nisam, ali probala bih u ovom slučaju. Ne bih volela da ima decu jer bi onda ona, sa sve svojom decom, dolazila kod nas na vikende, očekujući da ih gostim i dvorim, a ja bih, kao što rekoh, više volela da čitam. Nije da ne volim goste i da ne volim da kuvam, ali ne posedujem potrebnu lakoću za te stvari.

Uostalom, već bih bila u godinama i to bi za mene predstavljalo napor. I, zašto da ne, možda bismo bili dovoljni jedno drugom. Mada ne bih volela da se taj za mene baš prilepi. Više bih volela da nekako živimo jedno pored drugog, a ne jedno s drugim. U toj njegovoj kućici sa bašticom. Nadam se ipak da to ne bi značilo da sam s njim iz koristoljublja. Jer, mogla bih i sama sebi da priuštim takvu kućicu s ružičnjakom ako prodam svoj stan. Ali iskreno rečeno, kakva bi to kućica s ružičnjakom bila, a bez princa!?

Kolateralna žrtva

Jedno vreme, za učestalih zemljotresa u ovom delu sveta, intenzivno sam mislila da ću biti jedna od žrtava. Kako živim na poslednjem spratu solitera, imala sam već sliku svog stana koji se urušava i propada kroz donje spratove, dok se sasvim ne pretvori u gomilu šuta. Dobro, mislila sam, tu se ne može ništa, lakše je nekako kada stradaš u klimatskim nepogodama i masovnim nesrećama. Samo nisam nikako želela da ostanem negde zaglavljena između ploča, da trpim bolove, da umirem od žeđi i da, ne daj bože, proteknu dani dok me neko ne čuje.

Poslednjih godina sve češće mislim kako će me zadesiti besmislena, slučajna smrt – da ću biti samo kolateralna žrtva. Takva smrt mi se ne priviđa zbog realne mogućnosti da stradam u nekom od terorističkih napada koji su sve rasprostranjeniji. Ipak, ovo mesto još uvek

nije zanimljivo teroristima, a da mi se to desi negde drugde gotovo da nije moguće jer uopšte ne putujem.

Dakle, ništa od tih katastrofičnih scena nije mi na umu. Sve više verujem da će me pogoditi zalutali metak. Gotovo sam sigurna da neću biti ciljane meta. Samo ću se naći na putu metku koji luta. Takođe, ne verujem da će se to desiti u unutrašnjosti nekog prostora, recimo kafića ili splava – gde su takva upucavanja moguća i česta. Desiće se to na otvorenom prostoru, na ulici. Naprosto, naći ću se na potezu unakrsne vatre u obračunu zaraćenih bandi. Naleteću na metak koji putuje, ili ću ka njemu ići. I paf! Biću pogođena. Na mestu mrtva.

Inače me čeka (i možda željno iščekuje) uobičajena, banalna smrt. Nekakvo bolesničko mrcvarenje u postelji. Ili dugogodišnje gašenje u staračkom domu, gde ću brojati dane na putu za raj ili, pre bih rekla, pakao. Po čemu bih, najzad, bila slična većini. Koje se gnušah u svakom trenu svog svojeručno tkanog života.

Mesto počinka

Bila sam na seoskom groblju. Gde su majčini pokopani. Da za sebe izaberem mesto počinka. Jedno lepo mestašće. Negde po strani. U hladovini, gde bi ga grane drveća obližnje šume natkriljavale. Da ne peče odozgo, kao sada, pravo u teme.

Ali, rekoše, takvo mesto je već zauzeto. Sve je isparcelisano i razdeljeno po familijama. Očito, i po selima je jagma za grobnim mestima. Pokupih se pa pravak kući, sve misleći kako sam bila neoprezna i kako mi je možda tik pred nosom izmaklo to zgodno mestašće za počinak. Kako sada da umrem a da ne znam gde ću počivati. Može biti da je normalno potucati se dok si živa, ali kada si mrtva, nije zgodno da te razvlače kojekuda kao crknutu mačku.

Sahrane

Ima veličanstvenih sahrana. Prosto milina. Dođe ti da naprasno umreš.

Tako lepih, dostojanstvenih sahrana. Kada se duga pogrebna kolona, sporo i tihano, proteže kroz varošicu, a ljudi, zatečeni na ulici, zaustavljaju se na pločnicima i vozila čekaju da kolona prođe. Neko uzdahne, neko se prekrsti, poneko prošapuće: Puj! puj! daleko bilo! Cela varoš utihne, ne diše. Gotovo kao pokojnik.

Ruku na srce, dostojanstvene su i kremacije. Iako dosadnjikave. Puste tihano pogrebni marš. Svi prisutni uprepodobljeni. Tek-tek neko nekog diskretno odmeri da vidi koliko je ožalošćen, ili šta je koja obukla, da li je donela cveće, ima li suzu u oku... Svi fini, tihi... milina jedna. A on, ili ona, u plamenu, gore li gore, ni da trenu. Pretvaraju se u prah i pepeo, tu pred očima milih i

dragih. Pogrebne kolone nema. Svi se brže-bolje razidu ili odu u obližnju kafanu na po jednu za dušu, pa kući. A iz krematorijuma se diže dragog pokojnika dim.

Seoske sahrane se razlikuju od gradskih. Na selu uvek sve izgleda jadno i ojađeno. Seljani idu pognutih glava, gologlavi sa šajkačama u rukama, žene zabradene... nekako se svi smanjili, sve ih snašla nesreća, prilepila se uz njih kao krpelj. Obično bude neka kišurina, blato... ma jad!

Tek se malo otkrave kad popiju umrlom za dušu. Kad pop krene da kadi i nabraja, malo se uzmeškolje. Ne vole popove, zovu ih secikese. Kad dođe daća, lakne im, posedaju za sto, na klupe, i prionu na komadanje brava, kô pravi ljudi.

Smrt na rate

Stanujem u takoreći običnoj ulici. Osim što, od pre nekoliko meseci, u njoj stanuje i Udruženje krematista *Oganj*. Ono se nalazi u prizemlju jednog od susednih solitera. Vlasnici *Ognja* potrudili su se da ispred svojih prostorija uredi ljupku bašticu sa klupicom, dok su ispred ostalih solitera parkirani automobili i kontejneri za smeće.

Ulepšan ambijent očigledno treba da privuče poglede prolaznika na natpis ispod naziva firme: „Budite odgovorni prema životu, sebi i najbližima“. Kada sam ovo pročitala, bila sam zatečena. Kako može neko ko pretenduje na leš naših bližnjih, ili naš, da nas poziva na odgovornost prema životu i bližnjima! Na odgovornost prema životu obično pozivaju lekari. Kakve veze sa brigom o našim životima može imati Udruženje krematista, osim da taj život što kraće traje! Ali prevarila sam se,

udruženje ipak brine i o tome da poživimo, jer predlaže da se učlanimo u njihov Solidarni fond i da unapred, u ratama, otplaćujemo sopstvenu smrt, odnosno gorenje u *Ognju*. Fond bi time stekao tapiju nad našim lešom, a istovremeno, nama bi bilo zagarantovano umiranje na rate. Čista računica, duga ljubav.

Svakodnevno prolazeći pored Udruženja krematista više sam mislila na smrt nego na život. Udruženje mi je postalo blisko gotovo kao samoposluga. U samoposluzi sam kupovala život na rate, još samo da kod krematista obezbedim na rate i smrt.